

PRAVILNIK**O ZAŠTITI OGLEDNIH ŽIVOTINJA I UVJETIMA KOJE MORAJU ISPUNJAVATI PRAVNA LICA KOJA SE BAVE IZVOĐENJEM OGLEDA NA ŽIVOTINJAMA**Član 1.
(Predmet)

Pravilnikom o zaštiti oglednih životinja i uvjetima koje moraju ispunjavati pravna lica koja se bave izvođenjem ogleda na životinjama (u daljnjem tekstu: Pravilnik) propisuju se uvjeti držanja oglednih životinja, specijalni uvjeti za objekte namijenjene uzgoju i/ili držanju oglednih životinja i vrste ogleda koji se smiju obavljati na životinjama te uvjeti koje moraju zadovoljavati pravna lica koja se bave izvođenjem ogleda na životinjama.

Član 2.
(Rječnik pojmova)

U smislu ovog Pravilnika, pojedini pojmovi imaju sljedeće značenje:

- a) ogledna životinja je životinja koja se koristi ili će se koristiti u ogledima, te svaka laboratorijska (uzgojena) životinja koja je uzgojena isključivo za korištenje u ogledne svrhe;
- b) ogled je svaki zahvat ili postupak na životinjama u naučnoistraživačke ili nastavne svrhe koji može uzrokovati bol, patnju, trpljenje, nepopravljivu štetu ili smrt, ali isključujući najmanju bolnu metodu prihvaćenu u modernoj praksi (tzv. humana metoda) za ubijanje ili obilježavanje životinja. Ogled počinje kad se životinja priprema za ispitivanje, a završava kad prestaju posljednja posmatranja životinje vezana za ogled. Eliminacija bola, trpljenja, patnje ili nepopravljive štete uspješno se postiže upotrebom anestezije ili analgezije ili drugim metodama;
- c) objekt za ogledne životinje je svaki objekt, grupa objekata ili drugih prostorija/prostora, uključujući mjesto koje nije u potpunosti ograđeno ili natkriveno i pokretne objekte, gdje životinje borave tokom ogleda;
- d) rukovodilac ogleda je lice odgovorno za provođenje postupka;
- e) rukovodilac objekata za ogledne životinje je lice odgovorno za ogledne životinje i njihove objekte;
- f) nadležni organi su:
 - 1) Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa - Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
 - 2) nadležni organi entiteta su: Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
- g) nadležni inspekcijski organi su:
 - 1) Federalna uprava za inspekcijske poslove Federacije Bosne i Hercegovine;
 - 2) Republička uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske;
 - 3) Inspektorat Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine;
 - 4) ?antonalne uprave za inspekcijske poslove;
 - 5) Inspekcije u okviru lokalnih organa uprave;
- h) kafez je trajno učvršćen ili pokretan spremnik omeđen čvrstim pregradama i, najmanje s jedne strane, rešetkama ili mrežastom žicom u kojem se jedna ili više životinja drži ili prevozi;
- i) odjeljak/boks je prostor omeđen zidovima, rešetkama ili mrežastom žicom u kojem se drži jedna ili više životinja;
- j) ispuštor je prostor omeđen ogradom, zidovima, rešetkama ili mrežastom žicom, često smješten izvan trajno nepokretnih objekata, gdje se životinje držane u kafezima ili boksovima mogu slobodno kretati u skladu s njihovim etološkim i fiziološkim potrebama;

- k) štala je prostor omeđen zidovima, s najmanje tri strane, namijenjen držanju domaćih životinja.

Član 3.

(Prijavljivanje ogleda)

Svi ogledi koji se obavljaju na životinjama moraju biti prijavljeni Uredu za veterinarstvo Bosne i Hercegovine.

Član 4.

(Dozvola izvođenja ogleda)

Ogleda na životinjama smiju provoditi pravna lica registrirana za provođenje ogleda na životinjama.

Član 5.

(Zabrana korištenja životinja u ogledima)

Ogledi na životinjama ne smiju se provoditi, ako je na raspolaganju neki drugi naučno prihvatljiv postupak koji ne zahtijeva korištenje životinja, a njime se mogu postići jednako vrijedni naučno prihvatljivi rezultati.

Član 6.

(Vrste životinja za ogleda)

U ogledima se smiju koristi laboratorijske (uzgojene) životinje, uzgojene isključivo u tu svrhu, i to sljedećih vrsta:

- a) miš (*Mus musculus*);
- b) štakor (*Rattus norvegicus*);
- c) zamorčić (*Cavia porcellus*);
- d) zlatni hrčak (*Mesocricetus auratus*);
- e) kunić (*Oryctolagus cuniculus*);
- f) nečovjekoliki majmuni;
- g) pas (*Canis familiaris*);
- h) mačka (*Felis catus*);
- i) prepelica (*Coturnix coturnix*).

Član 7.

(Ostale vrste životinja za ogleda)

Izuzev životinja iz člana 6. ovog Pravilnika, u ogledima se smiju koristiti i sljedeće vrste životinja:

- a) domaće životinje (goveda, svinje, perad, ovce, koze, konji, magarci i njihovi mješanci);
- b) ptice;
- c) ribe;
- d) čovjekoliki majmuni;
- e) drugi majmuni;
- f) drugi sisari;
- g) drugi mesožderi.

Član 8.

(Zabrana provođenja ogleda)

(1) Zabranjeno je obavljati ogleda na ugroženim životinjskim vrstama, osim ako su ciljevi ogleda sljedeći:

- a) istraživanje u svrhu očuvanja vrste na koju se isto odnosi;
- b) istraživanje u biomedicinske svrhe, kada je dokazano da je vrsta na koju se isto odnosi jedina odgovarajuća za tu namjenu.

(2) Zabranjeno je obavljati ogleda na divljim životinjama, osim u slučaju kada druge životinjske vrste ne bi bile odgovarajuće za ciljeve ogleda.

(3) Napuštene i izgubljene domaće životinje, psi i mačke ne smiju se koristiti u ogledima.

Član 9.

(Odobrenje za provođenje ogleda)

(1) Ogleda na životinjama smiju provoditi samo pravna lica registrirana za provođenje ogleda na životinjama, na osnovu rješenja Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine o odobrenju provođenja ogleda na životinjama.

(2) Za svaki planirani ogled na životinjama, registrirana pravna lica moraju prethodno podnijeti zahtjev Uredu za veterinarstvo Bosne i Hercegovine za odobrenje provođenja ogleda.

Члан 10.

(Sadržaj zahtjeva za izvođenje oglada)

U zahtjevu za odobrenje provođenja oglada na životinjama moraju biti navedeni sljedeći podaci:

- a) mjesto obavljanja oglada (naziv i adresa ustanove koja provodi ogled te naziv i adresa mjesta na kojem će ogled biti obavljen);
- b) naziv i svrha planiranog oglada;
- c) vrsta, pasmina i broj oglednih životinja;
- d) ime, prezime te stručna sprema rukovodioca oglada i njegovog zamjenika;
- e) ime, prezime te stručna sprema rukovodioca objekata za ogledne životinje i njegovog zamjenika;
- f) trajanje oglada, odnosno period za koji se traži odobrenje.

Члан 11.

(Posebno odobrenje)

- (1) Ukoliko je planirano životinju podvrgnuti ogledu tokom kojeg će ona osjetiti ili trpjeti jaku bol ili će joj, u svrhu oglada, dugotrajno biti uskraćena voda i/ili hrana (duže od fiziološkog perioda u kojem pojedine vrste treba hraniti i/ili napajati), takav ogled mora biti posebno najavljen, obrazložen i opravdan Uredom za veterinarstvo Bosne i Hercegovine i posebno odobren od tog organa.
- (2) Ukoliko Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine procijeni da takav ogled nije nužan niti bitan za ispunjenje bitnih potreba čovjeka ili životinja, donijet će rješenje o odbijanju zahtjeva za odobrenje provođenja oglada na životinjama.

Члан 12.

(Dostava podataka)

Pravna lica za obavljanje oglada iz člana 9. ovog Pravilnika dužna su Uredom za veterinarstvo Bosne i Hercegovine dostavljati podatke u skladu s Pravilnikom o načinu vođenja evidencije o oglednim životinjama i vrstama oglada ("Službeni glasnik BiH", broj 19/10).

Члан 13.

(Opći uvjeti provedbe oglada)

Za ogled treba koristiti najmanji mogući broj životinja s najnižim stepenom neurofiziološke osjetljivosti i odabrati onu vrstu oglada koja uzrokuje najmanju bol, patnju, uznemirenost, iscrpljenost ili trajnu povredu životinja, a kojom će biti postignuti naučno prihvatljivi rezultati.

Члан 14.

(Anestezija)

- (1) Ogled koji će uzrokovati jaku akutnu bol mora biti proveden pod općom ili lokalnom anestezijom ili drugim načinom uklanjanja boli, patnje, uznemirenosti, iscrpljenosti i/ili trajnih povreda, u skladu s najnovijim naučnim saznanjima.
- (2) Anestezija ili analgezija ne mora biti primijenjena ako se procijeni da bi njihova primjena bila traumatičnija za životinju od samog oglada i/ili u suprotnosti sa svrhom oglada.
- (3) Anestezija mora biti primijenjena prilikom svih postupaka koji mogu uzrokovati jaku bol životinjama.
- (4) Ukoliko primjena anestezije nije moguća, moraju se koristiti analgetici ili drugi odgovarajući načini, kako bi se postiglo, u najvećoj mogućoj mjeri, ograničenje boli, patnje, uznemirenosti ili povrjeđivanja životinje.
- (5) Pod uvjetom da takav postupak nije u suprotnosti sa svrhom oglada, anestezirana životinja koja trpi jaku bol nakon prestanka djelovanja anestezije mora biti tretirana anestetikima sve dok ne nastupi smanjenje, odnosno prestanak boli, a ako to nije moguće, mora biti odmah eutanazirana.

Члан 15.

(Eutanazija)

- (1) Po završetku oglada rukovodilac oglada i rukovodilac objekta za ogledne životinje odlučuju hoće li životinja biti eutanazirana.

- (2) Životinju treba što prije eutanazirati ako postoji i najmanja mogućnost da trpi trajne bolove i patnju ili ako ne mogu biti ispunjeni uvjeti iz člana 19. ovog Pravilnika.
- (3) Ako po završetku oglada životinja neće biti eutanazirana, rukovodilac objekta za ogledne životinje mora za nju brinuti adekvatno njenom zdravstvenom stanju te joj osigurati odgovarajuće uvjete, u skladu s odredbama člana 19. ovog Pravilnika.

Члан 16.

(Zabrana ponavljanja)

U ogledu kojim se uzrokuje jaka ili trajna bol ili patnja, životinja ne smije biti korištena više od jednog puta, bez obzira na to je li bila primijenjena anestezija ili analgezija, osim ako će:

- a) tokom daljnjeg oglada životinja biti u općoj anesteziji koja će biti održavana do njene eutanazije;
- b) tokom daljnjeg oglada na životinji biti obavljeni samo zahvati koji ne uzrokuju veliku bol ili patnju.

Члан 17.

(Puštanje na slobodu)

Ukoliko to nije u suprotnosti s dobrobiti životinje, Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine može dopustiti puštanje na slobodu iste, pod uvjetom da je provedena najveća moguća briga za zaštitu njene dobrobiti te ukoliko njeno zdravstveno stanje dopušta takav postupak i ne postoji opasnost za javno zdravlje i okolicu.

Члан 18.

(Izuzeci)

Samo izuzetno Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine može odobriti provođenje oglada i izvan objekta za ogledne životinje.

Члан 19.

(Osiguranje dobrobiti)

- (1) Svakoj životinji koja se koristi ili se namjerava koristiti u ogledu mora biti osigurano:
 - a) smještaj u odgovarajućem objektu, adekvatan vrsti životinje;
 - b) okolica koja joj omogućava slobodu kretanja barem u najmanjoj mjeri, adekvatna vrsti životinje;
 - c) hrana i voda, adekvatni vrsti životinje;
 - d) odgovarajuća njega, adekvatna njenom zdravlju i dobrobiti.
- (2) Svako ograničenje zadovoljenja fizioloških i etoloških potreba oglednih životinja mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru.
- (3) Uvjeti okoline u kojima se životinje uzgajaju, drže ili koriste, moraju se svakodnevno provjeravati.
- (4) Rukovodilac oglada i rukovodilac objekata za ogledne životinje moraju redovno i pažljivo pratiti zdravstveno stanje i dobrobit oglednih životinja, kako bi se spriječili njihova bol, patnja, uznemirenost, iscrpljenost i/ili trajno povrjeđivanje.
- (5) Rukovodilac oglada i rukovodilac objekata za ogledne životinje moraju odrediti i osigurati provođenje mjera u svrhu što hitnijeg otklanjanja bilo kojeg otkrivenog nedostatka ili patnje oglednih životinja.

Члан 20.

(Objekti za životinje)

- (1) Ogledne životinje drže se u objektima za ogledne životinje.
- (2) Objekti za ogledne životinje moraju biti registrirani kod nadležnog organa entiteta.
- (3) Rukovodilac objekata za ogledne životinje mora voditi sve propisane evidencije i, na zahtjev, omogućiti nadležnom inspeksijskom organu uvid u njih.

Члан 21.

(Obilježavanje životinja)

- (1) Svaki pas, mačka i nečovjekoliki majmun mora biti obilježen jedinstvenim identifikacijskim obilježjem prije odbića od sise, i to na najmanje moguće bolan način.

- (2) Neobilježeni psi, mačke i nečovjekoliki majmuni primljeni u neki od objekata prvi put nakon odbića od sise, moraju biti obilježeni što je moguće prije.
- (3) Za pse, mačke i nečovjekolike majmune koji se premještaju iz jednog objekta u drugi prije odbića od sise, pa ih nije praktično unaprijed obilježavati, mora biti čuvana cjelokupna dokumentacija (u kojoj su posebno specificirana identifikacijska obilježja njihovih majki) u objektu u koji su premješteni, sve dok ne budu obilježeni.

Član 22.

(Izgradnja objekata)

- (1) Objekt mora biti izgrađen tako da su osigurani odgovarajući uvjeti adekvatni vrsti životinje koja u njemu boravi, te da svojom izradom onemogućava bijeg životinja i sprječava pristup neovlaštenim licima i drugim životinjama.
- (2) Hodnici treba da budu dovoljno široki, da bi se omogućilo korištenje dodatne opreme.

Član 23.

(Održavanje i čišćenje objekata)

- (1) Objekti moraju biti redovno održavani i čišćeni u svrhu održavanja odgovarajućih higijenskih standarda.
- (2) Stropovi i zidovi treba da budu otporni na oštećenje, s glatkim, nepropusnim i lako perivim površinama. Posebnu pažnju treba posvetiti spojevima vrata, kanalima, cijevima i kablovima.
- (3) Vrata i prozori, ukoliko postoje, treba da budu izrađeni tako da onemogućavaju ulazak drugih životinja.
- (4) Podovi treba da budu glatki, nepropusni, ne smiju biti skliski, lako perive površine koja može bez oštećenja podnijeti težinu opreme.
- (5) Odvodi, ukoliko postoje, treba da budu odgovarajuće pokriveni i opremljeni pregradom koja onemogućava pristup životinjama.
- (6) Objekti u kojima je životinjama dopušteno slobodno kretanje treba da imaju zidove i podove od naročito otpornog površinskog materijala, da bi izdržali trošenje uzrokovano aktivnošću životinja i postupkom čišćenja.
- (7) Materijal ne smije biti štetan za zdravlje životinja niti takav da se životinje mogu povrijediti. Potrebno je dodatno zaštititi svu opremu i/ili pričvršćene dijelove, da se životinje i osoblje ne bi povrijedili.
- (8) Ako su predviđeni vanjski prostori, potrebno je preduzeti mjere sprječavanja pristupa neovlaštenih lica i drugih životinja.
- (9) Objekti namijenjeni držanju glodara mogu biti korišteni i za držanje većih vrsta, pod uvjetom da su tehnički prilagođeni vrsti životinje koja će u njima biti držana. Ne smiju se držati zajedno vrste koje su nezdružljive.
- (10) Unutar objekta može postojati prostor za obavljanje manje zahtjevnih postupaka, gdje je to prikladno.

Član 24.

(Laboratorije i prostorije za opće i specijalne postupke)

Objekti treba da imaju na raspolaganju minimalni laboratorijski prostor za obavljanje jednostavnih dijagnostičkih testiranja, post-mortalnih pretraga i/ili prikupljanje uzoraka koji će drugdje biti podvrgnuti obimnim laboratorijskim pretragama.

Član 25.

(Prijem životinja i prostorije)

- (1) Prijem novih životinja u objekte mora biti uređen tako da životinje koje ulaze u njih ne ugrožavaju, na bilo koji način, već prisutne životinje u objektu.
- (2) U svrhu navedenu u stavu (1) ovog člana mora biti uređen karantin za novopridošle životinje.
- (3) Za postupke ili posmatranja koja je nepoželjno obavljati u objektima za ogleadne životinje, potrebno je osigurati zasebne prostorije.
- (4) Za obavljanje hirurških zahvata u aseptičnim uvjetima, potrebno je odrediti jednu ili više odvojenih odgovarajuće

opremljenih prostorija te prostorije za oporavak nakon operacije.

Član 26.

(Pomoćne prostorije)

- (1) Pomoćne prostorije su:
- magacin za hranu i prostirku;
 - magacin za čistu opremu, kafeze i instrumente;
 - prostorija za čišćenje i pranje kafeza i opreme;
 - prostor za odlaganje i higijensko uskladištenje lešina i higijenskog otpada.
- (2) Magacinske prostorije za hranu i prostirku treba da budu hladne i suhe, zaštićene od štetočina i insekata. Materijali koji mogu biti kontaminirani ili na bilo koji način opasni, moraju biti uskladišteni odvojeno.
- (3) Za čiste kafeze, instrumente i sličnu drugu opremu moraju biti osigurane zasebne magacinske prostorije.
- (4) Prostorija za čišćenje i pranje treba biti dovoljno velika da u nju stanu potrebne instalacije za dezinfekciju i čišćenje korištene opreme. Prilikom postupka čišćenja mora biti vidljivo odvojena očišćena od zaprljane opreme radi sprječavanja njihovog ponovnog kontaminiranja.
- (5) Zidovi i podovi treba da budu pokriveni odgovarajućim otpornim površinskim materijalom, a sistem za klimatizaciju dovoljnog kapaciteta za odvođenje viška toplote i vlage.
- (6) Odlaganje, higijensko uskladištenje i zbrinjavanje lešina i životinjskog otpada mora se obavljati u skladu sa specijalnim veterinarskim propisima. Lešine životinja ne smiju biti uklonjene prije pojave mrtvačke ukočenosti, koju utvrđuje doktor veterinarske medicine.
- (7) Specijalne mjere opreza moraju biti preduzete u vezi s toksičnim, zaraznim i radioaktivnim otpadom, u skladu sa specijalnim propisima.

Član 27.

(Mikroklimatski uvjeti u objektima)

U objektima moraju biti nadzirani sljedeći mikroklimatski uvjeti:

- klimatizacija;
- temperature;
- vlaga;
- osvjetljenje;
- buka.

Član 28.

(Klimatizacija)

- (1) Objekti moraju imati odgovarajući sistem za klimatizaciju koji zadovoljava uvjete za vrstu životinje koja tu boravi.
- (2) Sistemom za klimatizaciju mora biti osigurano snabdijevanje objekata svježim zrakom i smanjenje nivoa neugodnih mirisa, štetnih plinova, prašine i uzročnika bolesti bilo koje vrste, te odvođenje viška toplote i vlage.
- (3) Zrak u objektima treba obnavljati u čestim vremenskim intervalima tako da je, po mogućnosti, stepen klimatiziranja od 8 do 20 izmjena zraka po satu.
- (4) U objektima je najstrožije zabranjeno pušenje.

Član 29.

(Temperatura)

- (1) Temperatura u objektima za pojedine vrste životinja treba biti prilagođena specijalnim potrebama pojedine vrste, a preporučene vrijednosti navedene su u Tabeli 1. koja se nalazi u prilogu ovog Pravilnika. Navedene vrijednosti odnose se na odrasle, zdrave životinje, dok bolesne, novorođene i mlade životinje zahtijevaju prilagođene temperature vrijednosti.
- (2) Svaku promjenu temperaturnih vrijednosti u objektima mora odobriti rukovodilac objekta za ogleadne životinje.

Član 30.

(Vlaga)

Relativna vlaga treba biti adekvatna vrsti životinje i održavana na prosječnoj vrijednosti 55%±10%.

Član 31.
(Osvjetljenje)

U objektima bez prozora mora biti osigurano umjetno osvjetljenje s mogućnošću reguliranja jačine i ciklusa svjetlo-tama, kako bi se zadovoljili biološki zahtjevi životinja i osigurala odgovarajuća radna okolica. Ako se u objektima drže albino životinje, treba uzeti u obzir njihovu osjetljivost na svjetlo.

Član 32.
(Buka)

Objekti za životinje moraju biti izolirani protiv izvora prevelike buke u slušnim i višim frekvencijama, kako bi se izbjeglo uznemiravanje životinja.

Član 33.
(Zdravlje životinja)

- (1) Rukovodilac ogleđa i rukovodilac objekata za ogleđne životinje moraju osigurati redovnu kontrolu zdravstvenog stanja i dobrobiti životinja te uvjete držanja u objektima.
- (2) U skladu s procjenom mogućih opasnosti za životinje, mora biti osigurana odgovarajuća zaštita zdravlja i higijena osoblja.

Član 34.
(Izolacija i adaptacija)

- (1) Sve novouvedene životinje moraju biti smještene u izolaciju radi zaštite ostalih životinja u objektima i osoblja.
- (2) Trajanje izolacije određuje rukovodilac objekata za ogleđne životinje. Vrijeme trajanja izolacije, ovisno o vrsti životinje, mora se kretati unutar datih smjernica u Tabeli 2. koja se nalazi u prilogu ovog Pravilnika.
- (3) Ukoliko su se životinje adaptirale novoj okolici i ne predstavljaju opasnost za druge životinje ili čovjeka, mogu biti korištene u ogleđima i tokom trajanja izolacije.
- (4) Svako novopridošloj životinji treba omogućiti potrebno vrijeme adaptacije prije korištenja u ogleđu. Zahtijevano vrijeme adaptacije ovisi o stresu kojem su životinje bile izložene tokom prijevoza, trajanja prijevoza i dobi životinje. Stoga o trajanju vremena adaptacije odlučuje rukovodilac objekata za ogleđne životinje.

Član 35.
(Smještaj ogleđnih životinja)

- (1) Ogleđne životinje mogu biti smještene u:
 - a) kafezima;
 - b) odjeljcima/boksovima;
 - c) štalama;
 - d) ispuštima/torovima.
- (2) U kafezima, odjeljcima/boksovima i štalama, ogleđne životinje moraju biti smještene u skladu s preporučenim smjericama za smještaj pojedinih vrsta životinja koje se nalaze u prilogu ovog Pravilnika (Tabele od 3. do 11.).
- (3) Izrada kafeza, odjeljaka/boksova i štala treba omogućavati njihovo efikasno čišćenje te osigurati zaštitu dobrobiti i zadovoljenje pojedinih etoloških potreba (potreba za penjanjem, skrivanjem ili privremenim skloništem i sl.) životinja koje u njima borave te sprječavati dodir s drugim životinjama.
- (4) Kafezi, odjeljci/boksovi i štale ne smiju biti napravljeni od materijala štetnog po zdravlje životinja i moraju biti oblikovani tako da se životinje u njima ne mogu povrijediti.
- (5) Ukoliko nisu namijenjeni jednokratnoj upotrebi, kafezi moraju biti napravljeni od otpornog materijala prilagođenog čišćenju i dezinfekciji. Naročitu pažnju treba posvetiti izradi dna kafeza koje se razlikuje ovisno o vrsti i dobi životinja i mora biti izrađeno na način koji olakšava uklanjanje ekskreta.

Član 36.
(Hranjenje)

- (1) U izboru, proizvodnji i pripremi hrane za ogleđne životinje moraju biti preduzete sve mjere opreza, kako bi se izbjeglo hemijsko, fizikalno i mikrobiološko kontaminiranje.
- (2) Hrana za životinje koja se isporučuje u vrećama, mora biti pakirana u čvrste, zatvorene vreće na kojima je otisnut jasno vidljiv datum proizvodnje. Prilikom pakiranja, prijevoza i uskladištenja hrane moraju biti preduzete mjere opreza, kako bi se izbjeglo oštećenje vreća te kontaminacija i kvarenje hrane.
- (3) Brzo kvarljivu hranu treba uskladištiti u hladne prostorije, frižidere ili zamrzivače.
- (4) Oprema za hranjenje životinja mora biti redovno čišćena i, prema potrebi, sterilizirana. Ako se koristi vlažna hrana ili ona koja se lako kontaminira vodom, urinom i sl., hranilice moraju biti svakodnevno čišćene.
- (5) Svakoj životinji, adekvatno vrsti i njenim potrebama, mora biti osiguran pristup hrani po volji, osim ako to nije u suprotnosti sa svrhom ogleđa.

Član 37.
(Voda)

- (1) Objekti za ogleđne životinje moraju biti snabdjeveni dovoljnom količinom pitke vode iz javnog vodovoda ili vlastitog bunara.
- (2) Zdravstvena ispravnost bunarske vode mora biti kontrolirana u ovlaštenim laboratorijama najmanje jednom godišnje.
- (3) Čista, pitka voda mora biti uvijek na raspolaganju svim životinjama po volji, osim ukoliko to nije u suprotnosti sa svrhom ogleđa.
- (4) Za napajanje ogleđnih životinja koriste se:
 - a) flaše i/ili;
 - b) automatski sistem napajanja.
- (5) Flaše, koje se najčešće koriste za napajanje malih životinja, kao što su glodari i kunići, moraju biti napravljene od prozirnog materijala radi mogućnosti nadziranja njihovog sadržaja i imati široko grlo radi lakog i efikasnog čišćenja te ne smiju propuštati. Poklopci, čepovi i cjevčice moraju biti pogodni za sterilizaciju i jednostavni za čišćenje.
- (6) Sve flaše i pribor moraju biti u odgovarajućim redovnim razmacima, rastavljeni u dijelove, očišćeni i sterilizirani. Prazne flaše moraju biti redovno zamjenjivane čistim, steriliziranim bocama umjesto ponovnog punjenja istih boca.
- (7) Automatski sistem napajanja treba redovno provjeravati, servisirati i ispirati. Ukoliko se automatski sistem napajanja koristi u kafezima s čvrstim dnom, potrebno je preduzeti mjere za smanjenje opasnosti od poplave.

Član 38.
(Prostirka)

- (1) Prostirka treba biti suha, upijajuća, bez prašine, ne smije sadržavati patogene uzročnike ili štetne tvari i toksične tvari niti smije biti na bilo koji drugi način kontaminirana.
- (2) Zabranjena je upotreba piljevine i prostirke dobijene od drveta koje je hemijski obrađeno. Za glodare se mora koristiti gotova, industrijski proizvedena prostirka.

Član 39.
(Prilog)

Tabele od 1. do 11. štampane su u prilogu ovog Pravilnika i čine njegov sastavni dio.

Član 40.
(Prijelazne odredbe)

Pravna lica koja su prije stupanja na snagu ovog Pravilnika obavljala djelatnost iz člana 1. ovog Pravilnika, moraju se uskladiti s njegovim odredbama do 31. decembra 2010. godine.

Члан 41.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od objavljivanja u "Službenom glasniku BiH".

Број 07-01-02-1777-1/10

13. maja 2010. godine

Sarajevo

Ministar

Mladen Zirojević, s. r.

PRILOZI

TABELA 1. - Temperatura u objektima za ogledne životinje (kafezi, odjeljci/boksovi ili štale)

VRSTA ŽIVOTINJE	TEMPERATURA °C
Nečovjekoliki majmuni	20-28
Miš	20-24
Štakor	20-24
Sirijski hrčak	20-24
Bijeli miš	20-24
Zamorčić	20-24
Prepelica	20-24
Kunić	15-21
Mačka	15-21
Pas	15-21
Afrički tvor	15-21
Perad	15-21
Golub	15-21
Svinja	10-24
Koza	10-24
Ovca	10-24
Govedo	10-24
Konj	10-24

Napomena: U specijalnim slučajevima, naprimjer prilikom držanja bolesnih, vrlo mladih životinja ili životinja bez dlake, potrebna je viša temperatura u objektima od naznačene.

TABELA 2. - Trajanje izolacije

VRSTA ŽIVOTINJE	TRAJANJE IZOLACIJE (DANI)
Miš	5 - 15
Štakor	5 - 15
Bijeli miš	5 - 15
Zamorčić	5 - 15
Sirijski hrčak	5 - 15
Kunić	20 - 30
Mačka	20 - 30
Pas	20 - 30
Nečovjekoliki majmuni	20 - 30

TABELA 3. - Površina i visina objekata za smještaj malih glodara i kunića

VRSTA ŽIVOTINJE	Najmanja površina kafeza u m ²	Najmanja visina kafeza u cm
Miš	180	12
Štakor	350	14
Sirijski hrčak	180	12
Zamorčić	600	18
Kunić		
1 kg	1 400	30
2 kg	2 000	30
3 kg	2 500	35
4 kg	3 000	40
5 kg	3 600	40

Napomena:

- "Visina kafeza" označava okomitu udaljenost između dna kafeza i gornjeg horizontalnog dijela poklopca ili kafeza.

TABELA 4. - Smještaj mačaka u objektima za ogledne životinje

Težina mačke u kg	Najmanja površina kafeza za mačke u m ²	Najmanja visina kafeza u cm	Najmanja površina kafeza za mačku i prostirku u m ²	Najmanja površina boksa za mačku i prostirku u m ²
0,5-1	0,2	50	-	-
1-3	0,3	50	0,58	2
3-4	0,4	50	0,58	2
4-5	0,6	50	0,58	2

Napomena:

Držanje mačaka u kavezima treba biti strogo ograničeno. Mačke koje su na ovaj način zatvorene treba da se puštaju barem jednom dnevno, kako bi se razgibale, u slučajevima kada to nije u suprotnosti sa svrhom ogleda. Kafezi za mačke treba da budu opremljeni posudicama za izmet, prostorom s ležajem za odmaranje i predmetima pogodnim za penjanje i trošenje kandži.

"Visina kafeza" označava okomitu udaljenost između najviše tačke na dnu i najniže tačke na vrhu kafeza.

Pri izračunavanju najmanje površine, uzima se u obzir i prostor s ležajima. Najmanja površina kafeza za mačku i prostirku uključuje 0,18 m² kafeza za mačiče.

TABELA 5. - Smještaj pasa u kavezima

Visina psa do nivoa ramena u cm	Najmanja površina kafeza po psu u m ²	Najmanja visina kafeza u cm
30	0,75	60
40	1,00	80
70	1,75	140

Napomena:

Psi se smiju držati u kavezima samo onoliko vremena koliko zahtijeva ogled. Ako to nije u suprotnosti sa svrhom ogleda, zatvorene pse treba puštati barem jednom dnevno, kako bi se razgibali. Rukovodilac objekata za ogledne životinje određuje najduže vrijeme tokom kojeg psi mogu biti zatvoreni bez dnevnog razgibavanja. Prostor za razgibavanje treba biti dovoljno prostran, kako bi psu bila omogućena sloboda kretanja. U kavezima u kojima su smješteni psi, ne smiju se koristiti rešetke na dnu, osim ako to ne zahtijeva vrsta ogleda.

Najmanja visina kafeza treba da bude dvostruko veća od visine životinje, mjereno do nivoa ramena.

TABELA 6. - Smještaj pasa u odjeljcima/boksovima

Težina psa u kg	Najmanja površina boksa po psu u m ²	Najmanji obližnji prostor za razgibavanje po psu	
		do 3 psa na m ²	više od 3 psa na m ²
<6	0,5	0,5 (1,0)	0,5 (1,0)
6-10	0,7	1,4 (2,1)	1,2 (2,9)
10-20	1,2	1,6 (2,8)	1,4 (2,6)
20-30	1,7	1,9 (3,6)	1,6 (3,3)
>30	2,0	2,0 (4,0)	1,8 (3,8)

Napomena:

Brojevi u zagradama prikazuju ukupnu površinu po psu, odnosno površinu boksa plus površina obližnjeg prostora za razgibavanje.

Psi koji se stalno drže na otvorenom treba da imaju pristup zaklonjenom mjestu, kako bi se mogli zaštititi od nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Ukoliko je dno boksa rešetkasto, psima se mora osigurati čvrsta površina za spavanje. Rešetke na dnu ne smiju se koristiti, osim ako to zahtijeva vrsta ogleđa.

Pregrade između boksova treba da sprječavaju međusobno povrjeđivanje pasa.

Svi boksovi moraju imati odgovarajuću drenažu.

TABELA 7. - Smještaj nečovjekolikih majmuna u kafezima

Težina majmuna u kg	Najmanja površina kafeza za jednu ili dvije životinje u m ²	Najmanja visina kafeza u cm
<1	0,25	60
1-3	0,35	75
3-5	0,50	80
5-7	0,70	85
7-9	0,90	90
9-15	1,10	125
15-25	1,50	125

Napomena:

Zbog velikih razlika u veličinama i osobinama majmuna, izuzetno je važno da oblik, unutrašnja oprema i dimenzije kafeza odgovaraju njihovim potrebama.

Za majmune jednaku važnost ima ukupni obim kao i površina kafeza. U pravilu bi najveća dimenzija trebalo da bude sama visina kafeza.

Visina kafeza mora omogućiti životinjama da u njima mogu uspravno stajati. Najmanja visina kafeza za majmune koji se njišu mora biti takva da se oni u njemu mogu njihati sa stropa u punom zamahu, a da pritom nogama ne dodiruju dno kafeza.

Prema potrebi, mogu se ugraditi prečke koje bi majmunima osigurale korištenje gornjeg dijela kafeza.

Združljivi majmuni mogu biti držani u paru. Ukoliko ih nije moguće držati u paru, njihovi kafezi treba da budu smješteni tako da se mogu vidjeti. Isto tako, ukoliko to zahtijeva vrsta ogleđa, treba spriječiti da se majmuni međusobno mogu vidjeti.

TABELA 8. - Smještaj svinja u kafezima

Težina svinje u kg	Najmanja površina kafeza po svinji u m ²	Najmanja visina kafeza u cm
5-15	0,35	50
15-25	0,55	60
25-40	0,80	80

Napomena:

Navedene vrijednosti primjenjuju se i na prasad. U pravilu, svinje ne smiju biti zatvorene u kafezima, osim ako to zahtijeva vrsta ogleđa, ali trajanje zatvorenosti treba biti najmanje moguće.

TABELA 9. - Smještaj domaćih životinja u odjeljcima/boksovima

Vrsta životinje i težina u kg	Najmanja površina boksa u m ²	Najmanja dužina boksa u m	Najmanja visina pregrade boksa u m	Najmanja površina boksa za grupe m ² / životinja	Najmanja dužina posude za hranu po glavi u m
SVINJE					
10-30	2	1,6	0,8	0,2	0,20
30-50	2	1,8	1,0	0,3	0,25
50-100	3	2,1	1,2	0,8	0,30
100-150	5	2,5	1,4	1,2	0,35
>150	5	2,5	1,4	2,5	0,40
OVCE					
<70	1,4	1,8	1,2	0,7	0,35
KOZE					
<70	1,6	1,8	2,0	0,8	0,35
GOVEDA					
<60	2,0	1,1	1,0	0,8	0,30
60-100	2,2	1,8	1,0	1,0	0,30

100-150	2,4	1,8	1,0	1,2	0,35
150-200	2,5	2,0	1,2	1,4	0,40
200-400	2,6	2,2	1,4	1,6	0,55
>400	2,8	2,2	1,4	1,8	0,65
ODRASLI KONJI	13,5	4,5	1,8	-	-

TABELA 10. - Smještaj domaćih životinja u štalama

Vrsta životinje i težina u kg	Najmanja površina štale u m ²	Najmanja dužina štale u m	Najmanja pregrada štale u m
SVINJE			
100-150	1,2	2,0	0,9
>150	2,5	2,5	1,4
OVCE			
<70	0,7	1,0	0,9
KOZE			
<70	0,8	1,0	0,9
GOVEDA			
60-100	0,6	1,0	0,9
100-150	0,9	1,4	0,9
150-200	1,2	1,6	1,4
200-350	1,8	1,8	1,4
350-500	2,1	1,9	1,4
>500	2,6	2,2	1,4
ODRASLI KONJI	4,0	2,5	1,6

Napomena: Štale moraju biti dovoljno prostrane, kako bi se životinja mogla udobno smjestiti u ležećem položaju.

TABELA 11. - Smještaj ptica u kafezima

Vrsta ptica i težina u g	Najmanja površina za jednu pticu u cm ²	Najmanja površina za 2 ptice / ptica	Najmanja površina za 3 ptice/cm ² ptica	Najmanja visina kafeza u cm	Najmanja dužina kadice za hranu po ptici u cm
KOKOŠI					
100-300	250	200	150	25	3
300-600	500	400	300	35	7
600-1 200	1 000	600	450	45	10
1 200-1 800	1 200	700	550	45	12
1 800-2 400	1 400	850	650	45	12
(Odrasli mužjaci) > 2 400	1 800	1 200	1 000	60	15
PREPELICE					
120-140	350	250	200	15	4

Napomena:

"Površina" označava dužinu kafeza pomnoženu sa širinom koja se mjeri horizontalno s unutrašnje strane, a ne dužinu dna pomnoženu sa širinom dna. Veličina oka na podnim rešetkama ne smije biti veća od 10 x 10 mm za mlade piliće te 25 x 25 mm za mlade i odrasle kokoši. Debljina žice mora iznositi najmanje 2 mm. Nagib ne smije prelaziti 14 % (8°). Dužina kadica za vodu treba odgovarati dužini kadica za hranu. Kafezi treba da budu opremljeni prečkama koje omogućavaju da se ptice međusobno vide.

Na temelju članka 31. stavak (8) članka 32. stavak (1), članka 34. stavak (5) i članka 40. točka i) Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja ("Službeni glasnik BiH", broj 25/09), Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, na prijedlog Ureda za veterinarstvo Bosne i Hercegovine, donosi